

Grattis till alla pristagare i tävlingen Vad vill du K-märka i Karlstad?

Följande vinnare (som presenteras i bokstavsordning) belönas med Inger och Per Berggréns bok ”Interiörer i Karlstad”:

Christoffer Billebo (Stinsbostaden vid Centralstationen)

Annie Dahlstedt (Restaurang Munken)

Eva Eriksson (Kaffeskrapan)

Ingrid Eriksson (Gamla cellfängelset)

Håkan Holm (Stadsträdgården)

Fille Johansson (Pråmkanalen och Inre Hamn)

Dennis Kingsvik (Buntkranen i Yttre hamnen)

Inga-Britt Lindegaard (Gula villan vid Philgrensgatan)

Tore Olsson (Länkarnas hus vid Älvgatan)

Gunn Rundblom (Slussvaktarstugan vid Pråmkanalen)

Britt-Marie Siversson (Strands pensionat -Birgittas Bed & Breakfast)

Aina Svensson (Betlehemskyrkan och Frälsningsarmén)

Kjerstin Tungström (Fontänen i Stadsträdgården)

Mattias Walén (Jäverö gård)

Ångbåtssällskapet Polstjärnan (Flottningsbogserbåten Norsälven 1)

Detta vill jag K-märka i Karlstad!

Slussvaktarstugan vid Pråmkanalen

K-märkt av Gunn Rundblom

"Stugan har länge ingått i stadsbilden. Ett småtrevligt inslag och ett trevligt sommarcafé."

Före detta slussvaktarstuga i en våning klädd med vita lövsågade snickerier typ "pepparkakshus". Det har tvålufts, spröjsade fönster och sadeltak med tvåkupigt tegel. Trädgården är inhägnad med spjälstaket. Pråmkanalen togs i bruk 1838 men huset uppfördes senare, förmodligen någon gång efter 1860. Huset utgör ett pitoreskt inslag i miljön invid Pråmkanalen.

Soldattorpet på Kanikenäsholmen

K-märkt av Sven Larsson (utom tävlan)

"Ingen vet när det är uppfört. Det enda som är dokumenterat är att en soldat Ugglä bodde här år 1822. Skriften finns arkiverad på Värmlands Museum. En ägare på 1960-talet hette Warström."

Kanikenäsholmen har fått sitt namn av *kanike* - en ämbetsmannatitel inom kyrkan. Före 1580 hade Skara domkyrka en särskild kanik som bodde på holmen och hade till uppgift att bevaka laxfisket vid Hammarö och Tingvalla. Detta torp byggdes 1866 av timmermannen Olof Andersson.

Gamla cellfängelset

K-märkt av Ingrid Eriksson

"Huset är vackert och väl bevarat med sina fängelsehålor/celler som också visas under sommaren."

Cellfängelset byggdes 1847 och har en s.k. T-plan. Ursprungligen fanns 78 ljusa och 3 mörka celler. Vid ombyggnaden till hotell 1988 revs större delen av den autentiska interiören vilket innebar att byggnaden inte blev byggnadsminne. I källaren finns nu ett mindre fängelsemuseum med 3 bevarade celler kvar som ett socialhistoriskt dokument från 1840-talets stora fängelsereform.

Stinsbostaden vid Centralstationen

K-märkt av Christoffer Billebo

"Huset byggdes 1869 och ritades av arkitekten Adolf Wilhelm Edelsvärd (som också ritade stationshuset). Det är en tidsty-pisk järnvägsbyggnad som berättar om järnvägens storhetstid och betydelse för Karlstad."

Järnvägen kom till Karlstad den 29 september 1869 då linjen Kristinehamn - Karlstad invigdes. Det kom dock att dröja till juni 1871 innan hela Nordvästra stambanan mellan Stockholm och Oslo blev färdig då linjen Karlstad - Arvika öppnades. Centralstationshuset och ett mindre område runt om är idag ett av Karlstads byggnadsminnen.

Detta vill jag K-märka i Karlstad!

Flottningsbogserbåten Norsälven 1

K-märkt av Ångbåtssällskapet Polstjärnan

"Norsälven 1 är ett kulturhistoriskt och teknikhistoriskt dokument som berättar såväl om den flottningsverksamhet som en gång bedrevs på våra älvar, som om den betydelsefulla verkstadsindustrin i Karlstad under 1900-talet."

Bogserbåten byggdes på C.J. Wennbergs Mekaniska Verkstad 1946. Den hade beställts av Fryksdalens Flottningsförening för att utföra timmerbogsering på Norsälven nedströms Edsvalla Bruk. På 1960-talet övertogs båten av Moelven/Norsälvens Sågverk. Den är 10 meter lång, 2,8 meter bred och har ett djupgående på 1,15 meter. Ångbåtssällskapet Polstjärnan köpte båten år 2003 och genomförde en grundlig restaurering.

Gula Villan i kv Älgen

K-märkt av Inga-Britt Lindegaard

"Huset har funnits sen 1900-talets början som läkarpraktik och läkarbostad för dr Högström. Den är helt fantastisk i sin utformning - snart har vi inga gamla fina trävillor kvar"

Huset flyttades hit från Manngskog runt 1872 av dåvarande stadsarkitekten Theodor Högström. Det övertogs på 1920-talet av hans son Arvid som byggde till det för sin läkarpraktik som han drev fram till 1940-talet då han blev stadsläkare. 1947 övertogs det av sonen Erik Högström som bedrev tandläkarpraktik. 1968 köptes fastigheten av kommunen.

Kaffeskrapan

K-märkt av Eva Eriksson

"Kulturhistoriskt intressant ur industriellt perspektiv. Hur många andra finns det? Unikt i sitt slag"

Det välkända företaget Löfbergs Lila grundades redan 1906 av bröderna Josef, Anders och John. Kaffeskrapan som byggdes 1960 efter rningar av John Wästlunds Arkitektbyrå, är ett överraskande inslag i stadsbilden. Den 45 meter höga byggnaden har formgivits utifrån sin funktion där kaffebönnorna mals, rostas och paketeras i en process som startar på de översta våningarna och avslutas längst ner. Den östra och västra fasaden i glas och aluminium är s.k. *curtain walls*, dvs icke bärande skärmfasader som är upphängda som gardiner på den bärande betongstommen.

Länkarnas hus på Älvgatan

K-märkt av Tore Olsson

"Jag tycker det är ett vackert hus"

Bostadshuset uppfördes 1876 av Ludvig Fittinghoff men övertogs redan 1879 av fältläkaren C A Haak och kom därför att kallas Haakens villa. Det har en tidstypisk panelarkitektur med omväxlande stående och liggande fasspantpanel. Den karaktäristiska tornbyggnaden byggdes till på 1890-talet. Huset är utmärkt som kulturhistoriskt värdefull byggnad i kommunens detaljplan.

Detta vill jag K-märka i Karlstad!

Stadsträdgården

K-märkt av Håkan Holm

"Att K-märka Stadsträdgården vore ett bra sätt att lyfta fram denna unika skatt ytterligare."

Stadsträdgården med Orangeriet är ett viktigt socialhistoriskt dokument från den "parkrörelse" som växte fram i många städer under slutet av 1800-talet. Stadsträdgården anlades 1863 - 65 och var inspirerad av engelska parker. Under många år var parkens underhåll eftersatt men 1993 beslöt kommunen att satsa på en utveckling. I dag är den inte bara en park för rekreation utan också en intressant botanisk trädgård.

Fontänen i Stadsträdgården

K-märkt av Kjerstin Tungström

"Ett fridfullt ställe där man kan sitta ned och vila sina trötta ben och höra duvor och andra fåglar i bakgrunden. Hur många karlstadsbor har inte beundrat detta mästerverk. Kanske satt min mormor Emma där (född 1878) och fundrade över livet när hon vilade från pigsysslorna hos Wennbergs i Viken."

Fontänen i Stadsträdgården göts 1896 vid Bolinders Mekaniska Verkstad i Stockholm. Grindportarna sattes upp redan 1864 då de köptes från Andrew Malcoms verkstad i Norrköping.

Vaktmästarbostaden vid lasarettet

K-märkt av Krister Lundgren (utom tävlan)

"Ett pittoreskt inslag i stadsbilden med "hus i park" som också påminner om hur viktigt man ansåg parkmiljön vara för lasarettets patienter."

Lasarettet togs i bruk 1 juni 1905 då också denna vaktmästarbostad förmodligen stod färdig. Hela lasarettområdet på 15 ha ansågs då ligga långt utanför staden. Det var ett av de största sjukvårdsinrättningarna i landet med plats för mer än 150 patienter. Trots en omfattande exploatering för sjukhusets behov har vaktmästarbostaden och delar av sjukusparken fått vara kvar ända till idag.

Jäveröns gård

K-märkt av Mattias Walén

"Jäverön är Väners största ö och har ett rikt djur- och fågelliv. Jäveröns historia är intressant, bl a under Wasséns tid i herrgården (när han ägde ön 1930 -50-talet) och alla turer när nya flygplatsen skulle byggas."

Jäverön nämns ffg i 1540-års jordebok. Från 1640-talet ägs ön av en rådsman som fick den i förläning av drottning Kristina. Gården kallades då säteri. I slutet av 1700-talet ägs hela Jäverön och Glofsön av Gunnerud, under en period av Jan Fröding. År 1875 köptes ön av kapten Hampus Uggle som bl a drev rävfarm och tegelbruk där. 1910 blev Nils Tjerneld ägare genom ingifte men förlorade den i Kreugerkraschens spår. Den nuvarande mangårdsbyggnaden är troligen från 1800-talets mitt. Fram till 1952 var den en typisk herrgårdsbyggnad med stora verandor som togs bort vid en ombyggnad 1952.

Detta vill jag K-märka i Karlstad!

Klarälvsparken

K-märkt av Elisabet Larberg (utom tävlan)

"Finns den? Inte till namnet men till gagnet. Karlstads friska stränder längs älvens sträckning, från Borgmästarbron till Karl IX:s bro och järnvägsbron. Enastående! Får ej exploateras. Ska vårdas och skyddas som park. Ge den namn."

Hertig Karl utpekade 1584 ön där Klarälven delar sig som platsen för sin stad, Karlstad. Handelsprivilegier gav orten växtkraft. Älven blev den viktiga transportleden. Stränderna blev kajer och vägar. Staden blev ljus och luftig.

Pråmkanalen och Inre hamn

K-märkt av Fille Johansson

"Ett fantastiskt tidstypiskt vattenstråk som bör fräschas upp, restaureras, muddras och utvecklas till ett blå-grönt stråk för karlstadsbor och båtturister. Sätt gärna upp passande konst/skulpturer efter kanalen. Organisera ordentlig slusservice och tydliga hänvisningar för båtfolket till besöksvärda platser i Karlstads centrum och bryggor som kan göras."

Pråmkanalen byggdes under åren 1835 - 1838 och trafikerades av pråmar som fraktade järn och annat gods mellan bruken längs Klarälven, gamla hamnen vid Västra bron och Kanikenäshamnen. Nyttotrafiken upphörde 1957.

Kanikenäsbanken

K-märkt av Elisabet Larberg (utom tävlan)

"Nu när Vågmästaren tillkommit och Barkassen växer fram känns promenadstråket utmed Kanikenäsbanken hotat. Låt det vara ostört!"

När Inre hamnen anlades på 1860-talet skapades också en promenadväg utmed inseglingskanalens västra bank. Den kallades Kanikenäsbanken och består av det material som grävdes upp när Inre hamn tillkom. Här flanerade karlstadsborna ut till Kanikenäsholmen som blev ett populärt utflyktsmål. Bilden visar Kanikenäset vid 1880-talets slut med inloppet till Inre hamn och numera igenfyllda delen av Pråmkanalen. (Foto: Värmlands Museums arkiv)

Restaurang Munken

K-märkt av Annie Dahlstedt

"Borde K-märkas. Idag är golvet K-märkt men inte resten av lokalen. Vi har få gamla hus och lokaler bevarade i Karlstad och det är få platser som är så unika och genuina som Munken med sin gamla historia. Även om mycket är nytt i lokalerna är stämningen bevarad."

Huset är uppfört 1908 i rött tegel i en jugendinfluerad stil med sparsamma dekorationer på fasaden. De murade valven i bottenvåningen där Restaurang Munken finns idag, är från 1600-talet och således bland de allra äldsta i Karlstad.

Detta vill jag K-märka i Karlstad!

Strands Pensionat på Andra Villagatan
K-märkt av Britt-Marie Sivertsson

"Här bodde min farfar en gång i tiden"

Detta originella hus där Birgittas Bed & Breakfast finns byggdes 1905. Fasaden är klädd med liggande rödmålad fasspånpanel med gula detaljer och gavelspetsarna är spånbeklädda. Ett väl bevarat hus som visar vilka stilideal som rådde då stadsdelen Strand bebyggdes med bostadsvillor i början av 1900-talet. I området (särskilt utmed Växnäsgatan och Första Villagatan) finns många äldre trävillor kvar som visar Strands ursprungliga karaktär.

Frälsningsarmén på Mariedalsgatan
K-märkt av Aina Svensson

"Framför allt är det interiören som är både tidstypisk och funktionell för verksamheten. Församlingen har nu färre medlemmar men har med sin sociala verksamhet haft stor betydelse för många människor."

Frälsningsarméns kår i Karlstad öppnades av kapten Hanna Andersson 1887 då man höll till i Mälthuset i Viken. 1911 fick man den egna fastigheten på Mariedalsgatan 3. Huset uppfördes 1910 i nationalromantisk stil med slätputsad fasad i röd avfärgning. Träportarna är de ursprungliga.

Betlehems kyrkan
K-märkt av Aina Svensson

"En vacker byggnad med både tidstypisk och funktionell interiör med utsmyckningar och målningar med symboliskt innehåll"

Betlehems kyrkan invigdes 1928 och ritades av arkitekt Bror Almqvist. Fasaden är hållen i en stram nationalromantisk stil med småspröjsade fönster. Utformningen av rundbågeportallerna i entrépartiet och det kvadratiska hörntornet med kupolliknande tornhuv och spira anknyter till gammal kyrkoarkitektur. Byggnaden har genom sin omsorgsfulla utformning och sitt markerade hörnläge, stort arkitekthistoriskt, estetiskt och miljömässigt värde.

Buntkranen i Yttre hamnen
K-märkt av Dennis Kingsvik

"Från mitt fönster ser jag denna buntkran varje dag. De senaste 27 åren har jag sett detta kulturmärke förfalla mer och mer för varje dag som går. Vem äger skatten? Borde inte detta monument över en svunnen tid bevaras. Nu ser det bedrövt ut att segla in i Karlstads Yttre hamn och många vet inte ens vad de ser."

Kranen byggdes förmodligen på 1920-talet och användes för att bunta timmer. Dessa flottades sedan ihop till långa drag (timmermosor) som bogserades över Väneren till Vargön. Kranen var i drift fram till 1965 då lastbilar tog över transporten.

